

Kronikk

Krisens potensial

Publisert 24.03.2009 - 07:26 Oppdatert 24.03.2009 - 08:51

Vi må bevege oss bort fra forestillingen om at menneskene og økonomien står utenfor naturen.

MIN MENING

I fjor snakket man om temperaturøkning og miljøkrise, i år har fokuset skiftet til børsnedgang og finanskriser. Alvoret i miljøproblemene ble understreket av engelske forskere som fant ut at vi må ut med 50.000 milliarder kroner for å reparere de mest alvorlige skadene vi hadde påført naturen (Stern-rapporten). I løpet av de siste månedene er det (globalt) stilt til rådighet et lignende beløp for å dempe de alvorligste symptomene av finanskrisen. Hvorfor er det mulig å reagere med raske bevilgninger når økonomien er i ulage mens villigheten til å sette i verk virkningsfulle tiltak for å løse miljøproblemer nesten ikke er tilstede? Etter vår mening er miljø og finanskrisen to sider av samme sak og må håndteres i sammenheng. Begge dreier seg om forholdet mellom økonomi, natur og samfunn.

Med utgangspunkt i økologisk økonomi mener vi at en av de viktigste årsakene bak miljø- og finanskrisen er at vi handler innenfor et økonomisk system som er avhengig av vekst for å kunne fungere. Vi er enige i at det er nødvendig å dempe de verste symptomene av finanskrisen slik at vi får tid til å gjøre noe med årsakene til at problemene oppstår. Men vi står nå i en situasjon der vi risikerer at virkemidlene for å håndtere utfordringene i finanssektoren bidrar til å forsterke miljøproblemene.

Så lenge vekst er en grunnleggende forutsetning for økonomien vil den fortsette selv om det går ut over naturens tålegrense. Denne utviklingen er dokumentert gjennom måling av «økologiske fotavtrykk» som viser at vi for lengst har passert grensen for hva naturen tåler. Det er viktig å påpeke at det ikke bare er økosystemene som overbelastes som en følge av kravet om økt vekst, undersøkelser viser at kravene om stadige rasjonaliseringstiltak og effektivitetssøkninger fører til stressrelaterte sykdommer og sosiale problemer.

Kriser gir grobunn for kreativitet og nytenkning. I stedet for å bli lammet av krisens skyggesider må vi intensivere arbeidet med å finne frem til nye løsninger basert på en erkjennelse av menneskets plass i det globale økosystemet. Etter vår oppfatning kommer vi ikke utenom et dypdykk i vår forståelse av virkeligheten. Vi må bevege oss bort fra opplysningstidens mekanistiske modeller over i en organisk virkelighetsforståelse for å finne frem til praktiske tiltak som kan bidra til å fjerne årsakene til de krisene vi opplever; om det er av økonomisk, miljømessig eller sosial art.

Et vesentlig bidrag for å dreie utviklingen i riktig retning er å utvide økonomiens ensidige fokusering på penger som målestokk for alle verdier til også å oppdage og vektlegge verdier som verken kan eller bør regnes om i penger. Når beslutninger innenfor de fleste områder i samfunnet blir vurdert ut fra rene lønnsomhetsbetraktninger påvirker det vår måte å forholde oss til virkeligheten på. Livskvalitet forvandles til materiell velferd, eksistensielle utfordringer oversettes til kortsiktige forbruksmål og naturens egenverdi blir omtolket til kun å gjelde markedsverdien av naturressurser fra gulrøtter til olje.

Mens vi tidligere brukte alle krefter på å fremskaffe kunnskap for å beskytte oss mot naturens farer, alt fra ville dyr til kulde og uvær, er situasjonen i dag at naturen må beskyttes mot våre handlinger. Vi er blitt naturens, og dermed vår egen, verste fiende. Vi må bevege oss bort fra forestillingen om at menneskene og dermed økonomien, står utenfor naturen, til å innse at mennesket er en del av det globale økosystemet.

Naturen bygger på et uhyre finstemt samspill mellom ulike arter og livsformer som sammen skaper livskraftige økosystemer. Kretsløpet av ressurser er ikke basert på konkurranse eller markedskrefter, i stedet preges økosystemene av symbiotisk samhandling i integrerte nettverk. Livskraftige sosiale systemer fungerer etter tilsvarende prinsipper og etter vår mening bør økonomiens grunnleggende kjennetegn også være nettverksbasert



PDF
Complete

*Your complimentary
use period has ended.
Thank you for using
PDF Complete.*

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

ingen ligger med andre ord i å utvikle en økonomi som bidrar til konstruktivt samspill med livskraftige økosystemer og samfunn.

Utviklingen av miljø- og menneskene er de store muligheter til å utprøve nye løsninger basert på en forståelse av at økonomisk suksess ikke måles i vekst, men i bidrag til å skape høy livskvalitet. I overensstemmelse med positiv psykologi mener vi at livskvalitet forutsetter at fokus rettes mot mennesket-i-felleskapet. Det vil si at det er vanskelig å skape varige, gode løsninger på dagens utfordringer uten at det skjer en endring i våre holdninger og motiver i forhold til medmennesker og livet på planeten. Større evne til empati, forståelse, respekt og omsorg for det økologiske samspillet mellom alle livsformer, mennesket inkludert, er noe som må ligge til grunn for en ny økonomisk forståelse og praksis.

For å utvikle disse egenskapene er det viktig at vi erkjenner at utfordringen ligger i å utvikle vår egen forståelse i dialogbasert samhandling med andre mennesker.

Med andre ord: Potensialet til endring ligger i oss selv og vår egen utvikling.

Ove Jakobsen, professor ved Handelshøgskolen i Bodø

Vidar-Rune Synnevåg, økolog, arkitekt og småbruker

Copyright declaration

Innholdet i utskriften er vernet etter åndsverklovens regler. Utskriften er kun til privat bruk og kan ikke benyttes på annen måte. Kopiering eller spredning av innholdet krever avtale med rettighetshaver eller Kopinor.